

# MIJN MOEDER IS EEN HOARDER

*Mieke wordt er gék van: haar moeder bewaart alles en kan niets wegdoen. "In haar ogen heeft de binnenkant van een bonbondoos écht nog een functie, dus die kan niet weg." Hoe help je een dwangmatige verzamelaar?*

Tekst CAROLINE GRIEP Illustraties ESTHER DIJKSTRA

We roepen tegenwoordig graag dat iemand met in onze ogen (te) veel spullen een échte hoarder is. Daarmee vergelijken we die persoon met de mensen in tv-programma's die hun huizen gevaarlijk volstouwen en weigeren om ook maar iets weg te doen, al is het een lege pizzadoos. De amusementswaarde van dergelijke griezelseries is hoog, terwijl hoarding (in goed Nederlands: verzameldrang) in feite een ernstige en lastige te behandelen psychiatrische aandoening is. Het is dus niet een etiket dat zomaar op iedere 'bewaarder' geplakt kan worden, hoe irritant het gedrag soms ook is en hoeveel strijd het ook kost voordat bijvoorbeeld ouder wordende ouders iets weg willen doen.

## In de familie

Pas sinds 2013 is hoarding een officiële diagnose. In Nederland was tot dat moment weinig bekend over de aandoening en de behandeling, maar in de Verenigde Staten en Engeland wordt er al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw onderzoek naar gedaan. Om bewustwording bij familie en hulpverleners te vergroten, werd afgelopen mei de eerste Nederlandse Hoarding Week georganiseerd. Ter gelegenheid daarvan was cognitief gedragstherapeut Ron de Joode te gast in het radioprogramma *Spraakmakers*. Hij stond aan de wieg van de behandeling in ons land en geeft er les over aan werknemers in de gezondheidszorg. Hij vertelde onder meer dat hoarding in bepaalde fami-

lies vaker voorkomt, maar dat het aan omgevingsfactoren ligt of het de ruimte krijgt om tot uiting te komen. "Het is genetisch aanwezig, maar wordt geactiveerd door iets wat er in je leven gebeurt, bijvoorbeeld een ernstige stresssituatie of een trauma. Al is het niet zo dat iedereen met zo'n ervaring daarna gaat verzamelen. Het moet latent aanwezig zijn."

Eerst viel hoarding onder dwangstoornissen, zoals smetvrees, omdat het werd gekoppeld aan angst. Dat bleek niet te kloppen. Op het moment dat iemand spullen gaat vergaren en vasthouden, is er een positieve emotie te zien, waardoor het echt een andere beleving is dan angst. Volgens De Joode is een dwangmatige verzamelaar op zoek naar controle. "Dat kan ver teruggaan. Als je als kind bijvoorbeeld in je beleving niet werd gezien door je ouders, kan het zijn dat je veel spullen om je heen gaat verzamelen omdat die je niet afwijzen. Met spullen creëer je een soort veilige omgeving voor jezelf."

## Twaalf pakken pasta

Familieleden van een hoarder (in de hulpverlening spreken ze liever van 'iemand met hoarding-problematiek', omdat mensen meer zijn dan hun stoornis) denken vaak: als we al die rotzooi opruimen, lossen we het probleem op. Zo werkt het helaas niet. Hoarding is chronisch en moet met kennis van zaken worden aangepakt. ▶



## KENMERKEN VAN HOARDING

Er is sprake van hoarding of verzameldwang als:

1

iemand grote hoeveelheden spullen verzamelt en/of bewaart die in de ogen van anderen weinig tot geen economische of emotionele waarde hebben.

2

het bijzonder veel moeite kost om afstand te doen van de spullen, of als iemand daar zelfs niet toe in staat is.

3

de woonruimte zo vol is dat normaal gebruik niet meer mogelijk is (bijvoorbeeld koken, slapen, douchen, bezoek ontvangen).

4

de bewoner aan stress lijdt en ernstig wordt beperkt in het dagelijks leven.



## HOARDING IN DE FAMILIE

Meer weten over de verzamel-dwang van een naaste? Hilde Verdijk organiseert trainingen van vier avonden waarin ze de gedachtegang van een familielid met hoarding uitlegt. Ook laat ze zien hoe goedbedoelde hulpacties het probleem juist in stand kunnen houden.

Bovenal is het vaak een opluchting om eens vrijuit te kunnen praten met lotgenoten.  
[yourganize.nl](http://yourganize.nl)

## ORGANIZER INSCHAKELEN?

Op [nbpo.nl](http://nbpo.nl), de site van de Nederlandse Beroepsvereniging van Professional Organizers, staat een overzicht van organizers in het hele land. Gespecialiseerde organizers zijn onder andere:

- Divya van den Berg, [bergruimte.com](http://bergruimte.com)
- Annelie Brummer, [goedgergeld.net](http://goedgergeld.net)
- Klazien Tempelaar, [klazientempelaar.nl](http://klazientempelaar.nl)
- Ingrid Tielemans, [marein-organizing.nl](http://marein-organizing.nl)

## Meer lezen?

• *Problematische verzamelaars*, José van Beers en Kees Hoogduin (Boom uitgeverij Amsterdam).

• [yourganize.nl](http://yourganize.nl) is de uitgebreide website van Hilde Verdijk met veel nuttige informatie.

# EEN DWANGMATIGE VERZAMELAAR CREEËRT MET SPULLEN EEN VEILIGE OMGEVING

Hilde Verdijk van Yourganize heeft zich daar als organizer in gespecialiseerd. "Helpen in een hoarding-situatie is nooit een kwestie van mouwen opstropen en alles rigoureuus opruimen of wegdoen. Daarmee los je wel de chaos in het huis op, maar help je de mens achter het probleem absoluut niet. Iemand met hoardingproblematiek heeft een emotionele band met zijn of haar eigendommen en kan daardoor het aanraken of verplaatsen van spullen door anderen als bedreigend of traumatisch ervaren. Zelfs met de beste bedoelingen en heel veel geduld kun je meer mentale schade

## Alleen de rotzooi voor iemand opruimen, lost het probleem niet op

aanrichten dan dat je goed doet. Er is geen sprake van onwil, maar van onmacht." Bij Mieke (42) is het inmiddels een lang slepend drama. "Als mijn moeder op bezoek gaat bij mijn zus, zegt ze dat niet tegen mij omdat ze bang is dat ik stiekem haar huis ga opruimen. Dat hebben we een keer gedaan en dat vergeeft ze ons nooit. Het verzamelen is er bij haar in geslopen en inmiddels is het volstrekt ontaard. Ze bewaart alles om er 'ooit nog iets mee te doen', wat vervolgens nooit gebeurt. Folders van drie, vier jaar oud? Bewaren, want papier is zo makkelijk om onder in een doos te leggen. Tijdschriften? In het bejaardenhuis kunnen ze daar mooie kerstversiering van maken – maar ze wil de anderhalve meter hoge stapel er niet heen brengen. Overigens weet ze precies wat ze heeft, ze is een georganiseerde verzamelaar. Ze ziet ook altijd koopjes. Dan komt ze thuis met twaalf pakken pasta waar ze niet eens van houdt, maar ja, het

was in de aanbieding. Het was onbegonnen werk om er samen met mijn zus iets aan te doen. Mijn vader kon er niet meer tegen en logeerde steeds bij mij of een van de andere kinderen."

## Brandgevaarlijk

"Toen mijn vader uiteindelijk nog maar twee keer per week thuis sliep, heb ik contact gezocht met hun huisarts. Aan de hand van foto's zag die hoe ernstig de situatie was. Er werd een traject in gang gezet met een psychiater, een psycholoog en een organizer. Die laatste heeft het echt geprobeerd, maar mijn moeder wilde of kon het gewoon niet. Ze zei steeds: 'Alles waar ik zo hard voor heb gewerkt, mijn levenswerk, willen jullie weggooien.' De organizer nam mijn zus en mij apart en legde uit dat wat wij wilden, flink opruimen, niet zou werken, omdat wat wij als rommel zien, bijvoorbeeld de binnenkant van een bonbondoos, in de ogen van mijn moeder écht een functie heeft. We vermoeden dat het hoarden komt door haar jeugd. Ze moest meehelpen op de boerderij en mocht niet studeren, zoals vroeger vaker het geval was. Omdat ze wel leergierig was, is ze gaan vergaren: informatie en spullen. Vlak voor de coronacrisis zijn zelfs de gemeente en brandweer ingeschakeld omdat het brandgevaarlijk werd, ook voor de buren. Gelukkig is het droge rommel, er zijn geen muizen en ratten. Maar het trekt wel



spinnen, zilvervisjes en veel stof aan, dus het is toch onhygiënisch. Door de pandemie kwam helaas alles stil te liggen, gemeente en brandweer hebben niets meer van zich laten horen. Straks zul je zien dat ze er druk op gaan zetten. Maar dat werkt bij iemand met hoarding niet. De kleinkinderen hebben nog nooit bij oma geloogd, want het is maar de vraag of het er veilig is. Wij komen er ook niet meer, maar we nodigen mijn ouders bijvoorbeeld uit bij ons op de camping. Daar geniet mijn moeder dan ook van."

### Sociaal vangnet

Een problematische verzamelaar helpen, is geen sinecure. Toch kán het wel. De beste resultaten worden bereikt als iemand zelf bereid is om een behandeling toe te laten en als er kan worden samengewerkt met gespecialiseerde professionals. Denk hierbij aan artsen, psychiaters, psychologen of therapeuten die bekend zijn met cognitieve gedragstherapie en professional organizers.

Hilde Verdijk: "Heel soms neemt iemand zelf contact op, maar meestal gebeurt dat

via familie of het maatschappelijk werk. Voordat er een samenwerking wordt aangegaan of anderszins wordt ingegrepen, adviseer ik altijd om de hulp van een psychiater of psycholoog in te roepen. Die kan vaststellen of het om hoarding gaat of dat het gedrag voortkomt uit iets anders. Hoarding kan het meest zichtbaar zijn en de leefomstandigheden ernstig beïnvloeden, maar tóch niet de hoogste urgentie hebben. Ik wil goed inzicht in de situatie hebben. Mensen kunnen een organizer zelf betalen, maar omdat een

### "Ze mocht niet verder leren, dus ging ze vergaren: informatie en spullen"

traject lang kan duren, kunnen de kosten behoorlijk oplopen. Dan is vergoeding via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) bij de gemeente een oplossing. Omdat hoarding een erkende stoornis is, hebben mensen met deze aandoening daar recht op."

**2 TOT 5%**  
van de bevolking heeft last van hoarding. Het gaat dan om huishoudens waarvan het bekend is omdat er een hulpvraag is of omdat er andere problematiek speelt. De werkelijke cijfers zijn waarschijnlijk hoger, tot misschien wel 10%. Deze percentages lopen wereldwijd in onderzoeken ongeveer gelijk op.  
BRON: NPOKENNIS.NL

Een stevig sociaal vangnet kan een grote steun zijn, maar hoe kun je het contact goed houden, na alle heftige dingen die vaak al zijn voorgevallen? "Probeer te voorkomen dat je als familie onderdoor gaat aan de stress die het met zich meebrengt. Houd contact, iemand is meer dan alleen zijn stoornis. Praat er ook niet alsmaar over, anders krijgen ze het gevoel 'dat ze alleen nog maar hun spullen zijn'. Nodig je familielid bij jou thuis uit of ga samen wat leuk met ze doen, zodat ze niet compleet vereenzamen." □

## OUDERS DIE NIETS WEG WILLEN DOEN

Wie ouders helpt verhuizen, kan behoorlijk botsen als zij te veel willen bewaren of meenemen. Over deze 'gewone bewaarders' zegt Hilde Verdijk: "Oudere mensen zijn na de Tweede Wereldoorlog opgegroeid in een tijd van schaarste: niets weggooien omdat je nooit wist of je het ooit nog kon gebruiken. Spullen hadden destijds meer betekenis."

Dat is precies waar Katja (50) tegenaan liep toen ze met haar zus het huis van haar ouders wilde opruimen omdat die naar een appartement verhuisden. "Ze zijn allebei even erg. Mijn vader had zijn studieboeken nog en zelfs de administratie van zijn eigen ouders. Ze hadden genoeg

borden, glazen en kopjes voor een heel restaurant. Het was zo vol: overal beeldjes, foto's, kaartjes, briefjes... Om te beginnen hebben we alles in dozen gestopt en opgestapeld, zodat er mooie foto's voor Funda konden worden gemaakt. Maar niets mocht weg, zelfs een al jaren kapot fitnessapparaat niet: 'misschien heeft iemand anders er nog iets aan'. Af en aan zijn we zeker drie maanden bezig geweest en er hebben zich emotionele tafereels afgespeeld. Ik had er maar weinig geduld voor, zei steeds: laat het toch achter en begin opnieuw. Ik vond dat ze in het verleden leefden, veel te nostalgisch, alsof het heden

en de toekomst minder zijn. Te laat realiseerde ik me dat dit voor hen afscheid nemen was van de tijd dat ze actief in het leven stonden. Elke keer als mijn vader iets naar de stort bracht, moest hij het loslaten. Dat begrijp ik nu."

Verdijk geeft als tip een praktische aanvieligroute om dit

moet verhuizen. Kijk daarbij naar wat er nodig is, bijvoorbeeld hoeveel pannen en serviesgoed, en waar ze aan gehecht zijn. Richt het meteen zo in als thuis, het is handig om daar van tevoren foto's van te maken. Alles wat achterblijft, kun je vervolgens makkelijker afvoeren. Uiteraard hangt het

### "Er waren genoeg borden, glazen en kopjes voor een heel restaurant"

soort strijd te voorkomen: "Ga niet opruimen als ze er nog wonen, maar laat alles tot op het laatste moment staan. Richt je op hoe de nieuwe woonplek eruitziet en wat mee

van de familierelatie af hoe soepel een en ander verloopt. Voorzie je gedoe? Een organizer inschakelen kan altijd, die zijn er niet alleen voor probleemgevallen."

